

# XXVII. TAVASZI SZÉL KONFERENCIA

Budapest, 2024.05.03-05.

## Tanulmánykötet

II. kötet



# XXVII. Tavaszi Szél Konferencia 2024

## Tanulmánykötet

### II. kötet

Szerkesztette:

Molnár Dániel – Molnár Dóra – Dr. Nagy Adrián Szilárd

Kiadó:



Minden jog fenntartva.

Budapest  
2024

ISBN 978-615-6457-59-2

## **XXVII. Tavaszi Szél Konferencia 2024**

### **Tanulmánykötet**

#### **II. kötet**

#### **Lektorálták**

|                                  |                                       |
|----------------------------------|---------------------------------------|
| <b>Balázs Mihály</b>             | <b>Dr. Rokai János</b>                |
| <b>Bariş Yilmaz</b>              | <b>Dr. Stumpf Péter Pál</b>           |
| <b>Dávid, Gergely András</b>     | <b>Dr. Sütő Zoltán</b>                |
| <b>Dr. Barta Andrea</b>          | <b>Dr. Szabari Veronika</b>           |
| <b>Dr. Farkas Balázs</b>         | <b>Dr. Szabó Gyula</b>                |
| <b>Dr. Gábor Ujváry</b>          | <b>Dr. Tokody Dániel</b>              |
| <b>Dr. Galli Richárd Péter</b>   | <b>Dr. Varga Ferenc</b>               |
| <b>dr. Gergely Mariann</b>       | <b>Dr. Varga Zsuzsanna</b>            |
| <b>Dr. habil. Cs. Nagy Géza</b>  | <b>Gábor Csikós</b>                   |
| <b>Dr. Hargitai Márta</b>        | <b>Gózonné Dr. Etényi Nóra</b>        |
| <b>Dr. Hiba Barbara</b>          | <b>György Schneider</b>               |
| <b>Dr. Jálics Károly</b>         | <b>Jaskóné Dr. Gácsi Mária</b>        |
| <b>Dr. János Setényi</b>         | <b>Karoly Jokay</b>                   |
| <b>Dr. József Beszédes</b>       | <b>Kissfazekas Kornélia</b>           |
| <b>Dr. Kálai Sándor</b>          | <b>Komlós Katalin</b>                 |
| <b>Dr. Kincses Katalin Mária</b> | <b>Mohd Rifzal B Mohd Shariff</b>     |
| <b>Dr. Kontor Enikő</b>          | <b>Ngo Vy Thao</b>                    |
| <b>Dr. Lóránt Vass</b>           | <b>Prof. Dr. habil. Nagy Mariann</b>  |
| <b>Dr. Magyarics Tamás</b>       | <b>Prof. Dr. Révész Béla</b>          |
| <b>Dr. Matuszka Balázs</b>       | <b>Prof. Dr. Vas Bence</b>            |
| <b>Dr. Mészáros László</b>       | <b>Ressné Prof. Dr. Ivanics Mária</b> |
| <b>Dr. Németh Róbert</b>         | <b>Sasfi Csaba</b>                    |
| <b>Dr. Rahaf Orabi</b>           | <b>Szilvia Kovács</b>                 |
| <b>Dr. Rainer M. János</b>       | <b>Tamás Szabó</b>                    |

# **XXVII. Tavaszi Szél Konferencia 2024**

## **Tanulmánykötet**

**II. kötet**

### **Szekciók:**

**Műszaki Szekció**

**Művészeti és művészettudományi szekció**

**Nyelvtudományi Szekció**

**Poszterszekció**

**Pszichológiai és Neveléstudományi Szekció**

**Szociológiai és Multidiszciplináris Társadalomtudományi Szekció**

**Történelem- és Politikatudományi Szekció**

Lectori Salutem!  
Kedves Olvasó!

A Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ) nevében tisztelettel köszöntöm abból az alkalomból, hogy megjelent a XXVII. Tavaszi Szél Konferencia tanulmánykötete.

Szervezetünk meghatározó pilléreit jelentik a tudományos rendezvények, melyek lehetőséget teremtenek a közösségszervezésre és közösségépítésre. 1997-ben született meg az a gondolat, hogy a doktoranduszok és fiatal kutatók egy országosan is kiemelkedő multidiszciplináris tudományos konferencia keretében mutathassák be legújabb tudományos eredményeiket.

Az idei évben immár 27. alkalommal került megrendezésre a Doktoranduszok Országos Szövetségének (DOSZ) nemzetközi tudományos eseménye, a Tavaszi Szél Konferencia. Az esemény szervezési jogát idén az Óbudai Egyetem nyerte el, így a multidiszciplináris konferenciának 2024. május 3-5. között Budapest adhatott otthont. A háromnapos rendezvény a tudás- és technológia-transzfer újabb csatornája, ezért célja az is, hogy a tudományos élet új generációinak eredményeit megismertesse a versenyszféra reprezentatív képviselőivel. A szekcióüléseken és a szakmai programokon túl közösségi, valamint kulturális programok is várták a résztvevőket.

Az élet minden területe tartogat egy újabb kérdést, egy újabb témát, amelyet vizsgálni érdemes. Minden konferenciaelőadás hoz egy-egy olyan véleményt, kérdést vagy hozzászólást, amely segít bennünket előre lépni kutatásainkban, amely új nézőpontból világít meg egy fontos témát. Éppen ezek miatt a párbeszédnek fontos, hogy a Tavaszi Szél Konferenciát és minden más tudományos találkozót meg tudjunk tartani. A tudományos összeövetelünk különlegessége sokszínűségében rejlik, hiszen ez a multidiszciplináris jelleg olyan tudományterületek és tudományágak közötti együttműködéshez vezethet, amelynek kialakulására másutt sokkal kisebb az esély.

A konferenciára, mint minden évben, idén is nagy érdeklődés mutatkozott, hiszen közel 600 előadói és vendég regisztráció érkezett be. Az Óbudai Egyetemen idén 21 szekció 59 alszekciójában, továbbá több mint 60 poszter formájában mutatták be a fiatal kutatók kutatási témájukat és eredményeiket. Az alszekciók legjobbjait az egyes alszekciókban helyet foglaló elnökök egy előzetesen összeállított pontozási rendszer alapján választották ki, így az Ünnepélyes Díjátadó során kioszthattuk a legjobb előadónak járó díjakat.

Reméljük, hogy a 2024. évi Tavaszi Szél Konferencia is maradandó, pozitív emlékeket hagyott mindenkiben. További szakmai sikereket és kellemes olvasást kívánok minden kedves Érdeklődő számára!

Budapest, 2024. november 21.

Molnár Dániel  
*elnök*  
Doktoranduszok Országos Szövetsége

**TARTALOMJEGYZÉK****MŰSZAKI SZEKCIÓ / ENGINEER SECTION**

|                                                                                                         |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| A 3D NYOMTATOTT ALMG4.5MN0.7 ANYAGMINŐSÉGŰ ALKATRÉSZEK FORGÁCSOLÁSI PARAMÉTEREINEK OPTIMALIZÁLÁSA ..... | 12 |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|

*Fenyvesi Sándor, Dr. Keresztes Róbert Zsolt, Dr. Zsidai László*

|                                                                                                                     |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| A BUDAPESTI TÖRTÉNETI VÁROSSZÖVET MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ UTÁNI HELYREÁLLÍTÁSAINAK TERVEZÉSTÖRTÉNETI VONATKOZÁSAI ..... | 22 |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|

*Zubek Károly*

|                                                                                          |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| A KATASZTRÓFAVÉDELMI MŰVELETIRÁNYÍTÁS RIASZTÁSI RENDSZERÉNEK FEJLŐDÉSE (2012-2024) ..... | 38 |
|------------------------------------------------------------------------------------------|----|

*Igaz-Danszky Tamás*

|                                                                           |    |
|---------------------------------------------------------------------------|----|
| A KÖRNYEZET ÉS EMBER KÖZÖTTI INTERAKCIÓ ÖSSZEFÜGGÉSEINEK VIZSGÁLATA ..... | 55 |
|---------------------------------------------------------------------------|----|

*Mucsi Zsuzsanna Mária, Horváth Péter György*

|                                                                                                    |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ÁLLANDÓMÁGNESES SZINKRONGÉPEK VISSZACSATOLÁSOS LINEARIZÁCIÓ ALAPÚ ÉRZÉKELŐMENTES SZABÁLYOZÁSA..... | 69 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|

*Bertók Zsanett, Stumpf Péter, Budai Csaba*

|                                                                           |    |
|---------------------------------------------------------------------------|----|
| DIGITÁLISAN SZABÁLYOZOTT RENDSZEREK FOLYTONOS IDEJŰ REZGÉSVIZSGÁLATA..... | 79 |
|---------------------------------------------------------------------------|----|

*Haba Tamás, Budai Csaba*

|                                                                                                                                                                           |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| INTEGRATING WATER MANAGEMENT TECHNIQUES IN URBAN PLANNING FOR ALGERIAN REFUGEE CAMPS: A COST-EFFICIENT APPROACH TO MITIGATE FLOODING AND ENHANCE SHELTER RESILIENCE ..... | 90 |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|

*Asma Gueroui, Lujain Ben Khadra, Miklos HALADA, János Gyergyák, Judit Pál-Schreiner*

|                                                                                                                      |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| KÍSÉRLETEK AZ ÁTLÁTSZÓ FA ELŐÁLLÍTÁSÁRA TEJSÁV IN SITU POLIMERIZÁCIÓJÁVAL, KATALIZÁTOR RENDSZER ALKALMAZÁSÁVAL ..... | 100 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

*Takács Dávid, Bak Miklós*

|                                                           |     |
|-----------------------------------------------------------|-----|
| KRITIKUS INFRASTRUKTÚRÁK KIBERBIZTONSÁGI ASPEKTUSAI ..... | 105 |
|-----------------------------------------------------------|-----|

*Dér Attila*

|                                                                             |     |
|-----------------------------------------------------------------------------|-----|
| KÜLÖNBÖZŐ KERESZTMETSZETŰ ALUMÍNIUM PROFILOK TERHELHETŐSÉG VIZSGÁLATA ..... | 112 |
|-----------------------------------------------------------------------------|-----|

*Besenyei István, Dr. Bihari Zoltán*

|                                                                                                                                                              |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| OPTIMIZING NATURAL VENTILATION FOR SUSTAINABLE ARCHITECTURE: A COMPREHENSIVE STUDY ON WIND-DRIVEN HOUSE ORIENTATION STRATEGIES IN SZOMBATHELY, HUNGARY ..... | 129 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

*Noor Roziana Binti Abdul Rahim, Péter Szabó, Zsolt Kovács*

|                                                                   |     |
|-------------------------------------------------------------------|-----|
| PARAMÉTERÉRZÉKENYSÉG A MECHANISZTIKUS TURBULENCIA MODELLBEN ..... | 146 |
|-------------------------------------------------------------------|-----|

*Rochlitz Róbert*

*Bak Bendegúz Dezső*

|                                                                                            |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| PLATINA ELEKTRODA KIALAKÍTÁSOK MEGVALÓSÍTÁSA KIVÁLTOTT AGYI VÁLASZREAKCIÓK MÉRÉSÉHEZ ..... | 155 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

*Salamon Ádám*

|                                            |     |
|--------------------------------------------|-----|
| SPECTRUM ANALYSIS ON A HEDGE TRIMMER ..... | 177 |
|--------------------------------------------|-----|

*Bálint Siktár, György Hegedűs, József Kakuk*

|                                                                                                                        |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| TRAFFIC NODE VIDEO DATASET: FOR MODELLING THE TRAJECTORIES OF MOVING OBJECTS IN TRAFFIC BASED ON VISUAL ANALYSIS ..... | 183 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

*Aron Dávid Agg, Bence Gábor Péter, András Horváth*

## MŰVÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ / MUSIC AND VISUAL ARTS SECTION

|                                                                                                            |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| „BUDAPEST – MOSCOW” A REINTERPRETATION OF A RECENTLY FOUND HUNGARIAN SOCIALIST-REALISM FRESCO SERIES ..... | 199 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

*Bálint Juhász*

|                                                         |     |
|---------------------------------------------------------|-----|
| HAZAI PERSPEKTÍVÁK A 17. SZÁZADI TROMBITAJÁTÉKBAN ..... | 221 |
|---------------------------------------------------------|-----|

*Igric Balázs*

### JANUS-ARCÚ BEFEJEZETTSÉG

|                                                                                                        |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| LISZT FERENC „MEFISZTÓ-ZENÉJÉNEK” TÖBBFÉLE ZÁRÓRÉSZEHEZ KÖTÖDŐ ESZTÉTIKAI KÉRDÉSEINEK VIZSGÁLATA ..... | 233 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

*Balázs Gergely Ádám*

|                                                                                                                                           |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| NARRATÍVÁK ÚJRAÉRTELMEZÉSE: JOHN FORD <i>AZ ÜLDÖZŐK</i> ÉS ZACHARIAS KUNUK <i>MALIGLUTIT</i> CÍMŰ FILMJEINEK ÖSSZEHAONLÍTÓ ELEMZÉSE ..... | 247 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

*Takács Attila*

|                                                       |     |
|-------------------------------------------------------|-----|
| THE WEST: IN THE EYES OF AN ELITE OTTOMAN WOMAN ..... | 259 |
|-------------------------------------------------------|-----|

*Bilal Akyüz*

### VAJDA LAJOS ÉS A KONSTRUKTÍV TÖREKVÉSEK.

|                                                       |     |
|-------------------------------------------------------|-----|
| BESZÉDMÓDOK ÉS KULCSFOGALMAK A HATVANAS ÉVEKBEN ..... | 269 |
|-------------------------------------------------------|-----|

*Sz. Horváth Ágnes*

## VÁLTAKOZÓ NÉZŐPONTOK

KONTEXTUS, HELYI IDENTITÁS ÉS KULTURÁLIS TRANSZFER A KORTÁRS  
SZÉKELYFÖLDI REGIONÁLIS ÉPÍTÉSZETBEN ..... 280*Rab Enikő Sarolta***NYELVTUDOMÁNYI SZEKCIÓ / LINGUISTICS**

AN ITEM ANALYSIS OF A TERTIARY-LEVEL ..... 292

*Hoang Duc Dung***POSZTERSZEKCIÓ / POSTER SECTION**ECOLOGICAL RISK ASSESSMENT OF POLYCYCLIC AROMATIC  
HYDROCARBONS (PAHS) IN THE HAM LUONG RIVER BASIN, VIETNAM..... 308*Nguyen Ha Trang, Nguyen Vu Duc Thinh, Vo Hong Phung, Aleš Bernatík*XANTHOMONAS CAMPESTRIS PATHOVAR CAMPESTRIS BACTERIOPHAGE-  
BASED BIOCONTROL: A PROMISING GREEN SOLUTION FOR EFFECTIVE  
CONTROL OF BLACK ROT DISEASE IN BRASSICA CROPS ..... 324*Roberta Princz-Tóth, Katalin Perei, Gábor Rákhely, Tamás Kovács***PSZICHOLÓGIAI ÉS NEVELÉSTUDOMÁNYI SZEKCIÓ / PSYCHOLOGY  
AND EDUCATIONAL SCIENCES SECTION**A REVIEW OF A PROCESS-ORIENTED TEACHING-QUALITY MODEL: A CASE  
STUDY OF HIGHER VOCATIONAL EDUCATION IN CHINA ..... 333*Hong YU, Min HUANG*MATEMATIKAI TELJESÍTMÉNYT ELŐREJELZŐ KOGNITÍV FOLYAMATOK  
TANULÁSI NEHÉZSÉGEKKEL KÜZDŐ GYERMEKEKNÉL ..... 352*Kósa Andrea..... 352*TEHETSÉGGONDOZÁS A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN A PROTESTÁNS TANÜGYI  
SZEMLE LAPSZÁMAIN KERESZTÜL ..... 367*Fehér Ágota*VERSENGÉS AZ EGÉSZSÉGÜGYBEN: A VERSENGÉS HATÁSA A REZIDENS  
ORVOSOKRA ..... 378*Major Alexandra*

**SZOCIOLÓGIAI ÉS MULTIDISZCIPLINÁRIS  
TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZEKCIÓ / SOCIOLOGY AND  
MULTIDISCIPLINARY SOCIAL SCIENCES SECTION**

A TEJHELYETTESÍTŐ NÖVÉNYI ITALOK TÉRHÓDÍTÁSÁNAK VIZSGÁLATA  
SZAKIRODALMI KULCSSZÓELEMZÉSSSEL ..... 406

*Berencsi Alexa, Dr. Fehér András*

NARRATIVES OF BECOMING A BUDDHIST: EXPLORING THE JOURNEY TO  
BUDDHISM IN THE HUNGARIAN CONTEXT ..... 414

Farkas Janka

**TÖRTÉNELEM- ÉS POLITIKATUDOMÁNYI SZEKCIÓ / HISTORY AND  
POLITICAL SCIENCE SECTION**

A CSÁSZÁR SZOLGÁLATÁBAN, AVAGY LIGNE HERCEG ÉS A TÖRÖK HÁBORÚ  
(1787–1788)..... 426

*Timári Krisztián Attila*

A HÍVAI KÁNSÁG ÉS A BUHARAI EMÍRSÉG 19. SZÁZADI URALKODÓINAK  
ÁBRÁZOLÁSA EURÓPAI ÉS AMERIKAI UTAZÓK LEÍRÁSAIBAN ..... 437

*Tüzes Ágoston Károly*

A KONSTANTINÁPOLYI HABSBURG KÖVETSÉG AZ 1580-AS ÉVEK ELEJÉN .. 450

*Gillich Olivér*

A MEETING POINT OF TWO DISCIPLINES: THE ANALYSIS OF THE SZENTES,  
SÁRGAPART SARMATIAN CEMETERY USING ARCHAEOLOGICAL AND  
STATISTICAL METHODS ..... 462

*Gabriella Somlainé Bőr*

A REAGAN-ADMINISZTRÁCIÓ NICARAGUÁBAN ALKALMAZOTT POLITIKÁJA ..... 474

*Gordon Márk Alexander*

A VÁSÁROSNAMENYI BÁRÓ EÖTVÖS IGNÁC HITELEZŐI KÖRÉNEK  
TÁRSADALMI ÖSSZETÉTELE ..... 487

Bödö Krisztián

ÁLLAM ELLENES CSELEKMÉNYEK NÓGRÁD MEGYÉBEN A KÁDÁRI  
„KEMÉNY” DIKTATÚRA IDŐSZAKÁBAN (1956-1963)..... 495

*Stefán Antal Krisztián*

|                                                                                                                                    |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| CONTOURS OF POWER: IMMIGRANT EXPERIENCES IN HUNGARY AND THE NEOLIBERAL INFLUENCE ON LABOR DYNAMICS WITHIN POLITICAL DISCOURSE..... | 505 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

*Yaren Varol*

|                                                                                                          |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| CULTURAL HERITAGE AND COLLECTIVE MEMORY: THE ROYAL PALACES OF TUDOR ENGLAND AS SPACES OF NOSTALGIA ..... | 528 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

*Mészáros Éva*

|                           |     |
|---------------------------|-----|
| FROM DREAD TO TERROR..... | 540 |
|---------------------------|-----|

*Tímea Kosztolányi*

|                                                                                               |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| INSIGHT INTO GLASS PRODUCTION IN ROMAN SYRIA. A STUDY OF UNGUENTARIA AND FLASKS SAMPLES ..... | 550 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

*Sarah Hammoud*

|                                                                                                 |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| KÖZELÍTÉSEK AZ 1896-OS, BUDAPESTEN RENDEZETT NEMZETKÖZI ÚJSÁGÍRÓ-KONGRESSZUS TÖRTÉNETÉHEZ ..... | 566 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

*Rudisch Ferenc*

|                                                                                               |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| NÉMET SZEREPVÁLLALÁS AZ EURÓPAI KÉPESSÉGFEJLESZTÉSEK TERÜLETÉN AZ OROSZ-UKRÁN HÁBORÚBAN ..... | 579 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

*Lóczi Tamara*

|                                                                                                                                                       |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| NŐI MOBILITÁSVIZSGÁLATOK AZ 1940-ES ÉVEKBŐL – AZ ANGOLKISASSZONYOK BUDAPESTI „SANCTA MARIA” LEÁNYGIMNÁZIUMÁBAN VÉGZETT HÁROM OSZTÁLY PÁLYAKÖVETÉSE .. | 592 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

*Gyulai Katalin*

|                                                                                                            |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| PROTECTING THE SYRIAN HERITAGE: THE ROLE OF GIS AND SATELLITE IMAGES IN MONITORING AND DOCUMENTATION ..... | 611 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

*Ghinwa Saba*

|                                                             |     |
|-------------------------------------------------------------|-----|
| THE ROLE OF SUBEDEI IN THE MONGOL INVASION OF HUNGARY ..... | 623 |
|-------------------------------------------------------------|-----|

*İlker Gürer*

|                                                                                  |     |
|----------------------------------------------------------------------------------|-----|
| ÚT A POLITIKAI RENDŐRSÉGIG – AZ ÁLLAMVÉDELEMBEN DOLGOZÓ NŐK „KÖZÖS MÚLTJA” ..... | 629 |
|----------------------------------------------------------------------------------|-----|

*Lakatos Dorina*

## TEHETSÉGGONDOZÁS A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN A PROTESTÁNS TANÜGYI SZEMLE LAPSZÁMAIN KERESZTÜL

Fehér Ágota

*Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar, egyetemi tanársegéd, feher.agota@kre.hu*

### Absztrakt

A neveléstudomány mindig is kiemelten tekintett a diákok legjobb képességeinek kibontakoztatására, ennek gyökereiben pedig a tehetség fogalomköréhez kapcsolódó diskurzus jelentős utat járt be. A témában az egyházak elköteleződése további minőségi meghatározót jelent. Kutatásom által a keresztyén nevelés tehetségsegítő szellemiségére fókuszálok, jelen előadás során a Protestáns Tanügyi Szemle lapszámaiban megjelent publikációk kvalitatív elemzésén keresztül. A Protestáns Tanügyi Szemle az Országos Református Tanáregyesület és az Országos Evangélikus Tanáregyesület hivatalos közlönye. 1927–1944 között jelent meg a protestáns egyházak összefogásával és közös üzeneteivel protestáns pedagógusok hivatásának, egyúttal a magyarságnak megerősítésére: az iskola és a templom „összeforrasztásával”, a képzés, a nevelés minőségi fejlesztésével. Kutatásom során az itt megjelent tehetség-tematikájú cikkek tartalmi csomópontjainak azonosításával célom a szakterület hangsúlyainak megvizsgálása, ezzel a protestáns nevelés számára kiemelt gondolatköreinek összegzése. A következő tendenciák emelhetők ki.

1. Hangsúlyos tematikaként azonosítható a tehetségek kiválasztásának és a kiválasztottak számára speciális képzés nyújtásának kérdése. Ehhez kapcsolódóan megfogalmazódnak az ún. Kitűnőek iskolájában megvalósított nevelési mód eredményei és kritikái, továbbá mindezek figyelembe vételével ajánlás az intézményrendszer formálására: az elemi és a középiskola között „átvezetésként” célzott segítség nyújtásával.

Összességében a Protestáns Tanügyi Szemle cikkei megerősítik: az iskolák alapvető feladata a tehetséggondozás, tehát ne történjen kiválasztás, megkülönböztetés. Lényegesebb a gyermekek valódi tapasztalatrendszer, „arravalóságuk” türelmes kifejeződése, szorgalmas munkával a felelősségvállalás elsajátítása. A kérdéskör kapcsán megmutatkozik a tehetséges falusi szegény gyermekek tanításának-nevelésének kérdésköre, megerősítve a pedagógusok és lelkipásztorok közös szerepét is tanítatásuk támogatásában, képességeik kibontakoztatásában.

2. A Protestáns Tanügyi Szemle cikkei által megerősítésre kerül a református gimnáziumokban lévő szellemi értékek között is: a református kollégiumok (kiemelt a sárospataki és a debreceni intézmény példája) hagyományosan is elkötelezettek a tehetséggondozás ügyében. Jótétemények, ösztöndíjak által segítik a szegényebb diákok tanulmányi előmenetelét, a hívek támogatásának is köszönhetően. Különös értéket jelent továbbá a tehetséggondozás eredményességéhez a pedagógusok személye is, a cikkekben hangsúlyt kap többek között szakmai és személyes példájuk, minőségi munkájuk, lelkesedésük.

3. A publikációkban kiemelkednek továbbá a tehetséggondozáshoz mint komplex személyiségfejlesztéshez kapcsolódó szempontok, pl. az általános és specifikus tehetség típusainak, a kitartásnak és a megfeszített, egész embert igénybe vevő munkának szerepe, egyúttal a személyes érdeklődés figyelembe vétele a tehetségsegítés során, mely a hosszabb távú elköteleződés, a felelősségtudat támogatásához is közvetlenül járul hozzá. Jelen tanulmány áttekintést nyújt a Protestáns Tanügyi Szemle 1927–1944 közötti lapszámaiban a tehetséges személyiséghez kapcsolódóan is megjelent szakmai meghatározásokról.

A kutatást a Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Karának *Hitéleti képzések és a tehetséggondozás fejlesztése* című pályázata támogatja.

**Kulcsszavak:** *Protestáns Tanügyi Szemle, tehetségek kiválasztása, tehetséggondozás, elköteleződés, református gimnázium*

## 1. A Protestáns Tanügyi Szemle mint forrás

### 1.1 A Lap szellemisége

A Protestáns Tanügyi Szemle az Országos Református Tanáregyesület és az Országos Evangélikus Tanáregyesület hivatalos közlönye. 1927. évi első megjelenéseként az 1–3. lapszámában a következő „Beköszöntővel” indult:

„Régi óhaját teljesítjük a református és evangélikus tanárságnak folyóiratunk megindításával. Régóta szükségét érezte mindkét tábor olyan sajtószervnek, amelyben sajátos helyzetéből, hivatásából fakadó gondolatait, a tanári lélek vágyait, törekvéseit kifejezésre juttathassa, magas ideáljait hathatósan szolgálhassa, mások előtt is megszólaltathassa. A két tábor vezérei úgy találták, hogy mivel táboraik eszményei és törekvései között legfeljebb árnyalati különbségek találhatók, ellenben közös vonásaik számlálhatatlanok: sokkal helyesebb, ha régi óhajuk tárgyát, a tanügyi folyóiratot, közös erővel, vállt vállhoz vetve, nem pedig külön-külön valósítják meg. ... Hisszük és hirdetjük, hogy a pedagógia, egyházi irodalom s a társadalmi élet még számos más területén sokkal helyesebb, üdvösebb, a két protestáns felekezet együttműködése, mint elkülönzése. Mostani összefogásunkkal is példát szeretnénk adni az együttműködés üdvös voltára.” [5, 1927: 1–2]

A Szemle a hitbeli testvériség kifejezésével, az összetartozás erejének lelki többletével erősítette meg tehát a pedagógushivatás képviselőit, amelyre a trianoni elszakadás élményén túl igazán értékként tekinthetünk. A Lap szellemisége a következő további értékek mentén ragadható meg.

Elkötelezetten képviselte és hirdette a magyarság szerepét, lelki erőit, amelynek a protestáns pedagógusok is hű képviselői: „A magyar protestáns tanárságnál lelkesebb, önzetlenebb, elszántabb gárdája nem volt soha a magyar ügynek, ma sincs.” [5, 1927: 1]

Kiemelten tekintett a középiskolák szerepére, amelyek a minőségi oktatás-nevelés magas szintű képviselői: „Csak a középiskolák adhatnak a protestáns egyházaknak olyan intelligenciát, amellyel nagy feladatait elvégezheti. ... A protestáns középiskola szabad, önálló egyéniségek termelője kell hogy legyen. Ezt a feladatot [pedig] csak nagyon kiváló, a szabad, önálló egyéniségek mintaképeiül állítható tanári egyéniségek végezhetik.” [5, 1927: 1]

A magyar protestáns egyházak számára a protestáns tanárok összefogása tehát alapvető érték, az iskolák pedig a templomokkal „összeforrasztva” teljesíthetik csak be szolgálatukat: „Össze kell forrasztani a protestáns templom és a protestáns iskola munkáját s munkáit olyan elválhatatlan testvéri harmóniába, aminőben voltak a reformáció diadalmas időszakában.” [5, 1927: 2] „Nem hiába mondják az iskolákat az egyház veteményes kertjeinek, csakugyan azok is azok; nemcsak embereket nevelnek, hanem egyháztagokat is s éppen azért, ha az egyház élni akar, még pedig nemcsak mint megszervezett egység, hanem mint lelki készség és közösség is, nem szabad sem az elemi, sem a középoktatást elhanyagolnia s lelki tekintetben kibocsátani a kezei közül.” [18: 7] A templom és az iskola összetartozása, a pap és a pedagógus hivatásának közös gyökerezése további lényegi meghatározója tehát a Szemle szolgálatának, megerősítve a tanítók, tanárok szerepét: „belső lelki sugallatából és tudatából is munkása volt nemcsak a tudománynak, hanem az egyházi életnek is.” [18: 7]

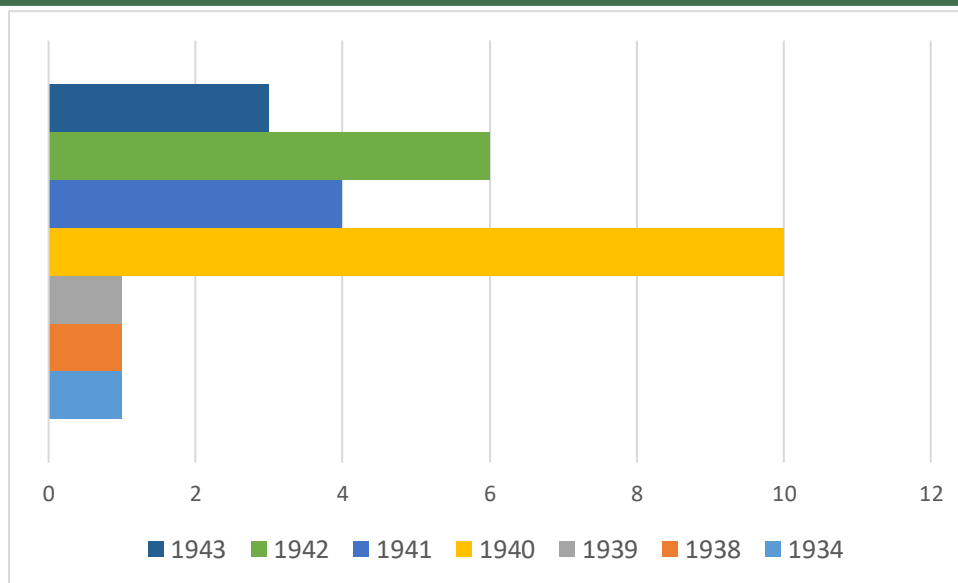
A Lap szellemiségének tovább értékeként, átadandó üzenetként a Biblia szava követendő: „a Krisztus evangéliuma. Ez az egy abszolútum előttünk. De ez nem korlát számunkra, hanem magaslát, amelyről tisztábban látjuk a nagy mindenséget; erőforrás arra, hogy bátran szembenézzünk a világ minden jelenségével; világító fáklya gyarló emberi szemeink számára; az az egy szilárd pont, amelyen állva rendületlenül tudjuk nézni az örök változandóságot.” [5, 1927: 3]

A református nevelés a Szemle nyitó szavai nyomán olyan diákokat törekszik képezni, akik „szívvel, lélekkel ... a tudomány és Szentírás teljes fegyverzetébe öltözöttek” [4: 115–116], „azt a különleges lelki fegyverzetet [pedig], amelyet az igazi kálvinista ember visel, csakis ennek a különleges fegyverzetnek előállítására céltudatosan berendezett iskola gondos nevelése adhatja meg” [4: 115]. A tanítók mindezzel összhangban így „elsőrangú egyházi szolgálatot kell végezzenek, az egyház testéhez tartozó veteményes kertek gondozói” [4: 117].

## *1.2 A Lap tematikájának rövid áttekintése a tehetséggondozás fókusz mentén*

A protestáns egyházak elkötelezettsége a nevelés területén legfőképp gondozói szellemiségük kifejezésével, minőségi ismeretátadó és készségfejlesztő szerepükön keresztül bontakozott ki, így a diákok legjobb képességeinek kibontakoztatása is példaértékűnek tekinthető. Jelen kutatás célja tehát a Protestáns Tanügyi Szemle tehetséggondozás témaköréhez kapcsolódó cikkeinek elemzése, tartalmi csomópontjaik meghatározása, s ezáltal a protestáns nevelésről szóló üzeneteinek kiemelése.

Az 1927–1944 közötti lapszámokat áttekintve a tehetség-tematika előfordulási gyakorisága a következő:



**1. ábra: A Protestáns Tanügyi Szemle tehetség-tematikájú cikkeinek száma 1927–1944**  
(saját készítés)

A 23 db cikk szűkebb tartalmi fókuszai éves bontásban a következő témaszálakban ragadhatók meg:

1934. középiskola és szellemi kiválogatás

1938. pataki tehetségvizsga

1939. pataki református gimnázium tehetségkutató munkája

1940. kitűnőek iskolája, tanyai tanulók otthona, református gimnáziumaink feladatai a tehetségkutatás terén

1941. Országos Református Tanáregyesület közgyűlése

1942. népi tehetségkutatás társadalmi kérdései, népi tehetségvédelem és magyar nevelés, lelkészek és tanítók szerepe a tehetségkutatásban, középiskolai tanulmányokra való rátermettség, tehetségkiválasztás

1943. falusi tehetségmentés

E témaszálakat és a kapcsolódó írásokat áttekintve a Protestáns Tanügyi Szemlében megjelent tehetség-tematikájú cikkek a következő csomópontokban ragadhatók meg.

### **1. tematikai egység: Tehetségek kiválasztása és speciális képzése: Kitűnőek iskolája**

A Protestáns Tanügyi Szemle lapszámai kiemelt figyelemmel vizsgálták meg a tehetséggondozás szervezését tekintve a legjobb képességű diákok elkülönítésének, speciális képzési rendjének lehetőségét.

A kiválasztás meghatározását az intézményrendszerben nem a felsőoktatás, hanem a középiskolák feladataként tekintik [15: 101], ezzel is a magyar középiskolák szerepét hangsúlyozzák, közvetlenül építenek pedagógusainak szakmai tapasztalatára. „A középiskolai szelekció nem lehet

más, mint ... az 'új nemesség' megszületésének lehetősége, a 'minőség forradalma'. ... A középiskola általános mértéke a mainál sokkal igényesebb és szigorúbb legyen." [15: 102]

A középiskolák szerepének minőségi növelésével a tananyagátadás értékének hangsúlya a felsőoktatási képzést megelőzően már kiemelészt kap. „Kiválasztván a legtehetségesebbeket, módunk van a legszegényebb gyermekeknek is megkönnyíteni a gimnáziumba való jövetelt. Hogy tényleg a nemzet értékeivé lesznek-e, azt még a későbbi jövő fogja megmutatni.” [10: 383] A gyermekekben megmutatkozó képességrendszerre így mielőbb odafigyelő, számára a családja anyag helyzetétől függetlenül külön segítséget nyújtó pedagógusok szerepe is alátámasztást kap a Protestáns Tanügyi Szemle oldalain, főképp Sárospatak nyújt példát ebben.

Sárospatak üzeneteként a pedagógusok különleges figyelme a következőkben került megerősítésre: „az osztálytanító tanároknak gondjuk volt rá, hogy e gyermekek esze járásának keréketörése helyett ők alkalmazkodjanak hozzájuk tanításukban” [12: 69].

A kérdéskör mentén a tehetségek kiválasztásának szempontrendjéhez kapcsolódóan a Protestáns Tanügyi Szemle további részleteket tár fel.

„Akit falujából Szeretettfalvának tagjai ajánlanak, azok részére otthoni – a tanító, vagy a pap felügyelete alatt – elkészítendő feladatot jelöltünk ki írásbeli dolgozatnak, magyarból és számtanból. Ezt a házi dolgozatot itt elbíráljuk, s a megfelelőnek tartott három-négy gyermeket behívjuk tehetségvizsgára. A házi feladatok most ezek voltak: magyarból: „A mi falunk”, vagy „A mi templomunk”; számtanból egy szám-elméleti és egy gyakorlati példa.” [10: 383] A közvetlen vizsgahelyzet feladatai voltak pl. egy vers első felének könyv nélküli szavalása, másik felének saját szavakkal történő elmondása, egy közmondás jelentésének kifejtése, mondatelemzés, történelmi ismeret, ítélőképesség és erkölcsi érzék vizsgálata, földrajzi kérdések között logikai készséget „előremozdító”, illetve emlékezetet igénybe vevő feladat. Az eredményesség megítélésének szempontjai: „Egyik bíráló a tudást és a szerkesztést, másik a logikát, a befelénézést, a meglátást, harmadik a stílus elevenségét kereste a magyar dolgozatoknál, a számtannál az elme élességét, biztosságát.” [10: 383; 13: 394] Látható tehát, hogy a tehetségek kiválasztásának kérdéskörében a komplexitást kifejező szemlélet nyújtott segítséget a minőségi meghatározáshoz, s a tantárgyakhoz is rendelhető ismeretkörökön túl jelentősebben szerepet kapott a feladatokhoz való viszonyulás, az elmélyülés és további készségterületek.

A kiválasztás közvetlenül kapcsolódott a tanítók és a lelkipásztorok hivatásához: „A református tanítóság és tanárság, hathatós, tervszerű együttműködése nélkülözhetetlen ezen a területen. Sőt, alig képzelhető a magyar református tanítóság, tanárság és papság együttműködése számára az általunk hirdetett tehetségkutatásnál pompásabb alkalom. A lelkipásztorok segítségével azért is várható, mert tulajdonképpen egyházi érdekeket is szolgálunk ezzel a tehetségmentéssel. ... Elsősorban a falusi tanítókra és lelkipásztorokra vár az értékes tehetségeknek az észrevévése, figyelése és kiszemelése. Mihelyt mutatkozik ilyen gyermek, együttesen irányítsák nevelését, tanítását s figyeljék fejlődését. Hívják fel a szülők figyelmét arra, hogy a gyermeket érdemes volna tovább taníttatni; ha pedig erre nincs a családnak megfelelő anyagi fedezete, keressenek kapcsolatot annak a közeli gimnáziumnak az igazgatóságával, amelynek kebelében már folyik a tehetségkutatás, s tegyék lehetővé a gyermek számára a részvételt a tehetségvizsgán. Ha ezen a vizsgán jól megállotta helyét, igyekezzenek a maguk falujában is anyagi támogatást elérni a gyermek számára. A komoly tehetségvizsga kiállítását pedig fontosnak tartjuk.” [12: 71]

A minőségi munkának, tanulmányi előmenetelnek tehát a lelkipásztorokkal való együttműködésen fontos alapulnia. „A tanítók és a lelkészek régi idő óta segítőitársai a

középiskolának. ... hisszük, hogy a magyar jövő, nem utolsó sorban a kálvinista magyar jövő útjának egyengetésében ők is kiveszik a méltó részüket.” [9: 171] A tehetség gondozás mindannyiuknál eszközök adásán, pl. könyvek olvasására buzdításon és a diákok önálló vállalásainak segítő kísérésén nyugszik [9: 171]. „A legnagyobb magyar nevelői erő ... hatóereje lélektől-lélelig ér, s erre a lélektől-lélelig ható magyar nevelésre van szükségünk tehetséges falusi gyermekeink középiskolai nevelésében is.” [1: 34] Így teljesebben állják meg helyüket, s érdeklődésük szerint elmélyülve könnyebb megtalálniuk bonyolultabb tananyagok, nehezebb összefüggések lényegét is, ezért összességében a lelki támasz „igen fontos a kitartásra való nevelés” [1: 35] gyökereiben.

Összességében a legjobb képességű diákok kiválasztása lehetőségként értelmezhető, főként a szegényebb családok gyermekei számára a fejlődés megvalósulásának forrása. „Középosztályunk szakadatlan felfrissítése és kiiskolázásának színvonalon tartása olyan feladatunk, aminek legsikeresebb elvégzését éppen nemzetünk boldogulása és üdve követeli meg.” [3: 267] A tehetségek kibontakozását tehát tudatosan segíteni szükséges, a „magyar értékmentés” [12: 69] kiemelten tekint a szegény, ám tehetséges gyermekek támogatására.

Mégis, a Protestáns Tanügyi Szemle lapszámai problémaforrásként is hangsúlyosan tekintenek a kiválasztásra. A következő szempontok kerülnek megjelölésre.

A kiválasztáshoz kapcsolódó Kitűnőek iskolájába járó diákok a tudományosság, a minőségi ismeretrendszer tekintetében előnybe kerülnek, ám megkülönböztetve is érezhetik magukat. Életük zártsága akár „a felsőbbrendűség tudatával és gögjével” [6: 238] formálná jellemüket, így pedig már akár nem feltétlenül érdemesek a kiemelésre: „elveszne a közösség tudata, s ami keveset odavitt a jelölt, az is elhomályosulna” [6: 240].

Teleki Pál miniszterelnök szavai nyomán alapjaiban „nem ’kitűnő’, hanem arravaló emberek kellenek” [6: 237]. „A tehetség, a képesség, az arravalóság majd jelentkezik maga, kinél előbb, kinél utóbb. Nem lehet a kiválasztást sem határidőhöz, sem görcsövi vizsgálathoz kötni. Éppen ezért legyen kötelessége minden iskolának, minden tanítónak, minden tanárnak, hogy tanítványait figyelje, akiben aztán valamilyen hasznos és jó irányban hajlam mutatkozik, tartsa szemmel, buzdítsa az illetőt, végül karolja fel az ügyet az iskola a maga szavának teljes súlyával és hitelével.” [6: 240]

A pedagógusok tehát azzal tennének jót, ha minden diák bontakozását figyelemmel kísérenék: „kit-kit tereljünk arrafelé, ahol tehetségének és képességének tér nyílik, az arravalóságot puhatoljuk ki, és segítsük érvényesülni az illetőt, amihez sokszor nem elég a puszta biztatás, hanem anyagi segítség is szükséges.” [6: 240] Kiválasztás, megkülönböztetés helyett lényegesebb a gyermekek egyéni tapasztalatrendszerének megszólítása, szorgalmas munkájuk támogatása, ezáltal a felelősségvállalás elsajátítása. Összességében „arravalóságuk” türelmes megmutatkozása tekinthető hűséges és érdemes szolgálatként [6: 242], amely további értékeket jelent a tehetség világát tekintve.

Alapjaiban tehát nem előnyös a kiemelésre törekvő iskolarendszer, hisz minden iskolának feladata a tehetségek támogatása, fontos tehát megtalálni minden intézménynek azokat a módokat, ahogyan maguk ki tudják fejezni támogatásukat. Ehhez leginkább meg kell ismerni a diákokat külön-külön, mindegyiküket egyéni képességeik szerint [3: 14]. A falusi környezetből érkező

gyermekük számára például említésre kerül segítségként egy közvetlen ajánlás az elemi és a középiskola között „átvezetesként”, kollégiumi szokásrend megismertetésével [8: 108]. Mindez a tananyag minőségi nehezedéséhez kapcsolódó terheket csökkentheti, a jó megfigyelőképességet és abból a következtetés-alkotást fejleszti, a falusi gyermekeket átvezeti nemcsak a nehezülő tananyag irányába, annak elsajátítása felé, hanem a számára még ismeretlen életmód által előálló nehézségeken is [9, 170; 8: 108].

Összességében a szegény sorsú, de szellemileg különösen értékes református tanyasi gyermekek megsegítése, a felső tanulmányokra való szellemi és lelki felkészítése [19: 81], a bennük lévő értékek kibontakoztatása kiemelt küldetését jelentette a 20. század első felében a protestáns nevelésnek. A cikkek hangsúlyosabban köteleződnek el a kiválogatás helyett minden gyermekre személyre hangoltan irányított figyelem mentén, annak érdekében, hogy szorgalmas munkával, felelősségvállalással, türelemmel mutakozhasson meg „arravalóságuk” [6: 237]. E korai tehetségsegítő munkában a tanítók és a lelkipásztorok egyaránt lényeges szerepet kaptak, hisz mindkét hivatás egyaránt értékes segítséget nyújt a teljesebb tehetséggondozás folyamatában.

## **2. tematikai egység: Református gimnáziumok értékei, kiemelten a református kollégiumok szerepe**

A Protestáns Tanügyi Szemle lapszámai a vizsgált időszakban kiemelten tekintettek a református kollégiumok tehetséggondozásban betöltött szerepére, hiszen falaik között „kitűnő szellemi értékek lappanganak” [12: 70]. A sárospataki intézmény a Kitűnőek iskolájához kapcsolódóan rendszeresen említésre került, de a debrecenire is történik utalás. A vizsgált cikkek ezen középiskolák értékét leginkább a származástól független tehetségkibontakoztatás által mutatják be.

„Református középiskoláinkra meggyőződéseim szerint vezető és uralkodó szerep vár. Kálvinista kollégiumainknak évszázadokon keresztül egészen a legutóbbi évtizedekig egyik legszebb, legnemesebb és legnemzetiesebb működése abban csúcsosodott ki, hogy a környékükön, a közeli és távolabbi falvakban lakó egészen szegény nép gyermekeit, akik tehetségükkel erre rászolgáltak, jótéteményekkel és ösztöndíjakkal ellátták, úgyhogy vagy elenyészően csekély anyagi áldozattal, vagy pedig akárhányszor teljesen ingyen elvégezheték gimnáziumi pályájukat.” [3: 267–268]

„A magyar nép szegény sorsú tehetséges gyermekeinek kiválogatása, megfelelő ingyenes kiiskolázása elsőrendű nemzeti érdek. Református kollégiumainkra e feladat teljesítésében vezető szerep vár részint százados hagyományainknál fogva, részint azon helyzeti energia miatt, hogy színmagyar vidékeken fekszenek; nem különleges iskolát kell [tehát] erre a célra létesíteni, mivel minden iskola képes e feladatot megoldani. A legfőbb nehézség az anyagiak hiánya, amit híveink áldozatkészségének felébresztésével törekedjünk megszüntetni.” [3: 270]

A református kollégiumok hagyományosan elkötelezettek a tehetséggondozás ügyében, jótéteményekkel, ösztöndíjakkal segítik a szegényebb diákok tanulmányi előmenetelét leginkább a hívek támogatásának, áldozatkészségének is köszönhetően. Ezen túl közvetlen meghatározó szerepe van a pedagógusoknak is: szakmai és személyes példájuk, minőségi munkájuk, lelkesedésük értéke a tehetséggondozó tevékenységeik hátterében mind jelentős értékkel bír a diákok legjobb képességeinek kibontakoztatásához.

A vizsgált időszakban az Országos Református Tanáregyesület ülésének beszámolója tanúskodik arról, hogy a református gimnáziumok tehetségkutató munkája „intézményes

tehetségkutató és tehetségmentő program, [amelyhez] jól képzett ... hivatásuknak lelkesen dolgozni bíró tanárookra” [7: 341–342], vagyis megfelelő szakmai útmutatást és lelki támaszt egyaránt nyújtani tudó pedagógusokra van szükség. A református szellemiségben nevelt gyermekek útját tanítóik mellett lelkipásztoraik is közvetlenül kísérték.

A diákokat „folyton örökdő gonddal kell nevelnünk, irányítanunk” [12: 73], s „az osztálytanító tanároknak gondjuk volt rá, hogy a gyermekek esze járásának keréketörése helyett ők alkalmazkodjanak hozzájuk tanításukban” [12: 69]. „Ha egyetlen szóval akarnám megjelölni ... a felekezeteknek az államnak középiskoláitól megkülönböztető legfőbb jellemvonását, azt mondanám: érdeklődés.” [20: 3] A gyermekek személyes érdeklődésének teret engedő oktatás-nevelés a református iskolákban, különösen a református kollégiumi életben több síkon megmutatkozhatott, bár az ezt többek között kifejező önképzőkori tevékenységekről a vizsgált időszakban a Protestáns Tanügyi Szemle nem tett említést.

A református kollégiumi tehetséggondozás a protestáns szellemiség kifejezőjeként továbbá a magyarságtudat kifejezésének, a magyar nevelésnek is kiváló példája. „A felelősség útján haladó magyar nevelés a magyar lélek és szellem parancsszavát is követi minden nevelői tevékenységben. A nevelés nemcsak ismeretekkel vértéz fel az életre, hanem elsősorban a lelki előkészítés jegyében egész magyar emberré is formál bennünket.” [2: 224] „Külön is figyeljük ezeket a gyermekeket, nemzetet akarunk velük gazdagítani. S azokat az értékeket, amiket ezek a gyermekek magukkal hoztak, ne hagyjuk elveszni. ... Nevelésünk és oktatásunk elve ezeknél a gyermekeknél az legyen: Neveljük a gyermekeket gyökeres magyar népi kultúrára, szociális felelősségre és európai művelődési magaslatoakra!” [2: 227]

### 3. tematikai egység: Tehetséggondozás mint komplex személyiségfejlesztés

A Protestáns Tanügyi Szemle vizsgált lapszámai a tehetséggondozás témájára nemcsak rendszerszintű áttekintésekkel járultak hozzá, hanem a tehetséges személyiség lelki világát is mélyebben feltárták. Már a kutatott időszakban megalapozásra került: s tehetségek egy területen kiemelkedhetnek, ám másokban nem feltétlenül, sőt, igen sérülékenyek is lehetnek: pl. egy művészeti területen tehetséges diák az iskolai tanulás további területein akár el is maradhat társaitól [3].

A Kitűnőek iskolájához kapcsolódóan részletesebb átgondolásra került a származástól független tehetséggondozás kérdésköre, mindezzel pedig a kiemelkedő gyermekek képességeinek sajátosságai kiválasztásuk szempontrendszerévé is válhattak. A következő gondolatkörök, iránymutatók azonosíthatók mindebben.

„A középiskola éppen olyan gyermekeket keres, akik jól tudnak megfigyelni, önállóan tudnak ítéleteket alkotni, s akik szabadon nyilvánítják véleményüket. ... Olyanokat keresünk, aki tud előzményt és következményt számbavenni, okokat keresni. ... Olyanokat keresünk, akik tudnak mérlegelni, kétes esetekben dönteni. ... Olyanokat, akik embereket nem szavak, de tettek alapján tudnak megbírálni, olyanokat, akiknek van kötelességtudásuk, felelősségérzetük. Mert az ilyenekből nem lesznek hanyag és számító diákok.” [9: 171]

Ahhoz, hogy a kiválasztottak a legmagasabb iskolai követelményeknek megfeleljenek, illetve valamilyen területen kimagasló eredményeket érjenek el, fontos, hogy „egészségesek, erősek vagy legalábbis könnyen megerősíthetők legyenek ... ez biztosítsa azt, hogy az általuk végzett munka minőségileg és mennyiségileg kielégítő lesz.” [12: 72]

A feladatokhoz való viszonyulás tekintetében „a jó minőségű munkát mindvégig meg kell kívánnunk. Ennek a minőségi munkának azonban a lehetőségeiről is gondoskodnunk kell. Megfeszített, az akaratot, az egész embert igénybevevő munkát kívánnunk, ... de ne munka alatt roskadozó, koravén, életkedv nélküli munkagépeket neveljünk ezekből a tehetségesekből, hanem a maguk szellemiségét minél hatékonyabban kibontakoztató egész embereket” [12: 72–73]. A lelki egyensúly érezhetően értékkel bírt már a 20. század első felében is, a tanulmányi eredményesség háttérében lényeges meghatározóként tekintettek a kitartásra, az odaszánásra, a feladatok iránt lelkiekben való elköteleződésre, s egyúttal a saját érzékeny megélések, az egyéni szárnyalás megvalósulására.

A tehetséges személyiség érzelmi világát tekintve e lelki egyensúly további szempontot is jelent a tehetséggondozó pedagógusok számára: „különös és folyton örködő gonddal kell nevelnünk, irányítanunk, fogyatékoságaikat szeretettel kell simítgatnunk, kinövéseiket idejében kell visszametszenünk, s mindenekelőtt folytonosan ébren kell tartanunk bennük eredeti társadalmi osztályuk iránt az érdeklődést és felelősségtudatot.” [12: 73] Lényeges tehát, hogy sem a kiemelkedés és a kiválasztottág tudata, sem másféle lelki vívódás ne akadályozza a legjobb képességek kibontakoztatását.

„Sokszor a tehetség nagy szerénységgel, félrehúzódással jár együtt.” [14: 279] A tehetségek társas világa ugyancsak fontos támaszt igényel. „A tanulás lehetőségének a megteremtése mellett meg kell könnyítenünk ezeknek az ifjaknak a beleilleszkedést a társadalomba. Sokszor igen nagy szakadék választja el az ilyen eredeti, egyszerűbb környezetből kiszakadt gyermekeket már az iskola, a diákság életétől is. Lehet, hogy már a diákság magatartásában vannak olyan elemek, amelyek nem segítik elő az ilyenek könnyű és teljes bekapcsolódását. Gondoskodnunk kell tehát arról, hogy ez a beilleszkedés, a bizonyos mértékű átalakulás lehetőleg zökkenők, még inkább megrázkódtatások nélkül menjen végbe.” [12: 73]

A tehetségek feladatok iránti elköteleződése hosszabb távon is segítséget jelent kitartásuk megőrzésében. Belső elköteleződésük e folyamatnak jelentős támasza, míg „ha érdeklődésüket nem tartjuk ébren, ha feladatok, olvasmányok nélkül hagyjuk őket, könnyen elsekélyesedhetnek” [12: 73]. Az egyéni bevonódást, elköteleződést követve fontos mindenkit megsegíteni abban, hogy a legelőnyösebben kibontakoztathassa képességeit, hosszabb távon is kitartson ennek útján.

A „megfeszített, akaratot és az egész embert igénybe vevő munka” szerepe [12: 72], „a maguk szellemiségének” [12: 73] minél hatékonyabb kibontakoztatása, az érdeklődés, a minőségi ismeretrendszer és a felelősségtudat támogatásának értéke a tehetséggondozásnak közvetlen kísérője kell legyen [2: 227]. A pedagógusok törődése összességében széles látókörű, a jövőbe nézni tudó fiatalok elkötelezett munka- és felelősségvállalását is segíti [14: 278].

A református szellemiség tehetséggondozás irányában mutatkozó érzékenysége a magyarságtudattal közös összefonódásban további megerősítésre is kerül: a „komoly magyar gyermek” jószántából, a feladatok irányában szívvel-lélekkel dolgozik. Ha elindulása megsegítést igényel is, utána már „rájön a tanulásra” [1: 36], s legmagasabb szinten törekszik feladatait megvalósítani. Más megjelölésben lendületes temperamentum, érzelmi életében nemes idealizmus jelenik meg a tehetséges személyiség világában, értelme realiztikus és lényegkereső, értelmét a világos látásra való törekvés jellemzi [1: 35].

A tehetséges személyiség jellemvonásain túl a Protestáns Tanügyi Szemle vizsgált lapszámaiban megerősítést találunk a személyiség tehetségességének további értelmezésére is. A tehetség forrását tekintve Péter Zoltán, a Debreceni Református Kollégium tanára cikkében arról ír, hogy a

gyermekben lévő hajlamok tehetséggé válását több tényező határozza meg: az öröklésen túl környezeti meghatározók, bizonyos fejlődési körülmények egyaránt.

A környezeti meghatározókat tekintve minden közösség legfőbb értéke tagjainak saját képességei szerinti kísérése. Ha sikerül „mindenkit a tehetségének és tudásának megfelelő helyre állítani” [16: 101], úgy még nagyobb szolgálatra tehető képessé, s mindannyian gyarapodhatnak általa [16: 101].

Más vonatkozásban bizonyos, hogy „kinek-kinek másra van tehetsége” [16: 103], vagyis nem beszélhetünk egységes, általános tehetségről, hanem inkább különböző irányban megnyilatkozó speciális képességekről, tehetségekről: pl. receptív, felfogó vagy alkotó tehetségek, intelligenciák. A pedagógusok legfontosabb feladata abban segíteni a gyermekeket, hogy megmutathassák a bennük rejlő készségeket, hiszen bizonyos fejlődési körülmények elősegítik a csírában meglévő képesség kibontakozását, míg kedvezőtlen viszonyok eltorzítják a már megmutatkozott képességeket is [16: 102–103].

A tehetséget tekinthetjük „magasabb lelki tüneményként ... kiváló, határozottan megnyilatkozó speciális megáldottságként” [16: 104–105]. Gondoskodásunk által fontos alkalmat adunk a megmutatkozására, hogy az egyén kifejezhesse és megélhesse lelkületének teljességét. ... a nevelő alázattal dolgozik azon, hogy utat nyisson a tehetség kibontakozásának ... az áldást pedig felülről várja és reméli.” [16: 109]

A református nevelés arra törekszik mindennek nyomán, hogy a diákok saját legjobb képességeik minőségi, minél magasabb szintű kibontakoztatása által további értékek létrehozói lehessenek. „Ennek a lélek szerinti református nevelésnek az alapgondolata csak a szolgálatra nevelés lehet ... Az a tudat, hogy én másoknak szolgálatot tehetek, és így a közösségnek hasznos tagja vagyok, lelkileg feleml.” [17: 152]

A tehetség fogalomkörének, a tehetséges személyiség világának mélyebb megismerésével bízunk abban, hogy „talán nem is olyan sokára elérhetjük azt, hogy minden igazán tehetséges magyar ifjú olyan tanulmányokat végezhet, amilyenekre istenadta tehetsége révén elhivatott” [11: 140], mindez pedig áldásként kíséri útján és megsegíti a benne rejlő értékek megmutatkozását, gyarapítását egyaránt.

## Irodalomjegyzék

- [1] Bakos J.: A magyar gyermek nevelésének és tanításának néhány időszerű problémája. *Protestáns Tanügyi Szemle*, 2, 1943. pp. 32–38.
- [2] Bakos J.: Népi tehetségvédelem és a magyar nevelés. *Protestáns Tanügyi Szemle*, 10, 1942. pp. 224–227.
- [3] Bessenyei L.: Kitűnőek iskolája. *Protestáns Tanügyi Szemle*, 10, 1940. pp. 266–270.
- [4] Borsos K.: Kálvinista nevelés. *Protestáns Tanügyi Szemle*, 6, 1927. pp. 115–118.
- [5] Borsos K., Szelényi Ö.: Beköszöntő. *Protestáns Tanügyi Szemle*, 1–3, 1927. pp. 1–3.
- [6] Csanády S.: A Kitűnőek Iskolája, *Protestáns Tanügyi Szemle*, 9, 1940. pp. 237–242.
- [7] Ember E.: Az Országos Református Tanáregyesület közgyűlése. *Protestáns Tanügyi Szemle*, 12, 1941. pp. 340–345.
- [8] Gacsályi G.: Első lépés a tehetségkutatáshoz. *Protestáns Tanügyi Szemle*, 4, 1940. pp. 106–108

- [9] Gulyás J.: A lelkészek és a tanítók szerepe a tehetségkutatás terén. *Protestáns Tanügyi Szemle*, 8, 1942. pp. 169–173.
- [10] Gulyás J.: Pataki tehetségvizsga. *Protestáns Tanügyi Szemle*, 8, 1938. pp. 383–384.
- [11] Harsányi I.: A tehetségkutatás kérdése az ORTE bizottsága előtt. *Protestáns Tanügyi Szemle*, 5, 1941. pp. 137–140.
- [12] Harsányi I.: Református gimnáziumaink feladatai a tehetségkutatás terén. *Protestáns Tanügyi Szemle*, 3, 1940. pp. 69–74.
- [13] Harsányi I.: A sárospataki református gimnázium tehetségkutató munkája. *Protestáns Tanügyi Szemle*, 10, 1939. pp. 393–395.
- [14] Jakabfi L.: Néhány szó a Kitűnőek Iskolájához. *Protestáns Tanügyi Szemle*, 10, 1940. pp. 277–279.
- [15] Kerecsényi D.: Középiskola és szellemi kiválogatás. *Protestáns Tanügyi Szemle*, 3, 1934. pp. 100–105.
- [16] Péter Z.: A középiskolai tanulmányokra való rátermettség előzetes megállapításának kérdéséhez. *Protestáns Tanügyi Szemle*, 5, 1942. pp. 101–109.
- [17] Sarkadi Nagy J.: Reformátussá nevelés kérdése. *Protestáns Tanügyi Szemle*, 4, 1939. pp. 150–156.
- [18] Soós J.: A kálvinista tanárok és az egyház. *Protestáns Tanügyi Szemle*, 1–3, 1927. pp. 7–10.
- [19] Szathmáry L.: Tanyai Tanulók Otthona. *Protestáns Tanügyi Szemle*, 3, 1940. pp. 81–84.
- [20] Szigethy L.: Érdeklődés. *Protestáns Tanügyi Szemle*, 1–3, 1927. pp. 3–6.

**Lektorálta:** Dr. Mészáros László, egyetemi docens, Károli Gáspár Református Egyetem